

KÖRNYEZETI ÉRTÉKELŐ JELENTÉS EGYEZTETÉSI VÁLTOZATÁNAK KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓJA

Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló
Együttműködési Program

2021-2027

2022. február 1.

KÉSZÍTETTE:

Grants Europe Consulting Kft.

1055 Budapest, Balassi Bálint utca 25.

Tel.: +36 1 319-1790

Fax.: +36 1 319-1381

Honlap: www.grantseurope.eu

SZERZŐDŐ HATÓSÁG:

**Szlovén Köztársaság Fejlesztési és Európai
Kohéziós Politikai Kormányhivatala, Európai
Területi Együtműködési és Pénzügyi
Mechanizmus Hivatala**

Határon Átnyúló Program Menedzsment Divízió

Kotnikova 5, 1000 Ljubljana

Szlovén Köztársaság

SZERZŐDÉS CÍME:

Stratégiai Környezeti Vizsgálat elkészítése a
2021-2027 időszakra szóló Szlovénia-
Magyarország Határon Átnyúló Együtműködési
Programhoz

TENDER AZONOSÍTÓ:

No 4302-42/2021-15

SAKÉRTŐK:

Fehér Balázs, projektvezető

Mojca Hrabar, kulcsszakértő

TARTALOMJEGYÉK

KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓ	5
<i>A 2021-2027-es programozási időszakra vonatkozó Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program fő jellemzői</i>	<i>5</i>
<i>Fennálló környezeti konfliktusok és problémák, és azok alakulása a Program megvalósítása nélkül</i>	<i>8</i>
<i>A Program megvalósításának várható környezeti hatásai</i>	<i>9</i>
<i>Javaslatok a környezeti elemek védelme érdekében, irányvonalak az alacsonyabb hierarchiaszintű tervek, programok kidolgozásához</i>	<i>12</i>
<i>Monitoring és Értékelési Terv</i>	<i>13</i>
1. A STRATÉGIAI KÖRNYEZETI VIZSGÁLAT FŐBB JELLEMZŐI	Napaka! Zaznamek ni definiran.
1.1. <i>A stratégiai környezeti vizsgálat célja</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
1.2. <i>Az SKV folyamat és annak kapcsolata az Interreg Szlovénia-Magyarország 2021-2027 programalkotási folyamatával</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
1.3. <i>Az SKV folyamat során tett észrevételek, javaslatok beépítése ...</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
2. A 2021-2027-es programozási időszakra vonatkozó Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program fő jellemzői	Napaka! Zaznamek ni definiran.
2.1. <i>A programtárség</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
2.2. <i>A Program fő céljai és beavatkozási területei</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
2.3. <i>Kapcsolat a jelen dokumentumokban rögzített egyéb releváns tervekkel, programokkal, környezetvédelmi célokkal</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
2.4. <i>A programdokumentum belső konzisztenciája</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
2.4.1. <i>Ellentmondások a programdokumentum 1. és 2. fejezete között</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
2.4.1. <i>A Program belső konzisztenciája</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
3. A KÖRNYEZET JELENLEGI ÁLLAPOTA A PROGRAMTERÜLETEN ÉS ANNAK VÁRHATÓ ALAKULÁSA A PROGRAM VÉGREHAJTÁSA NÉLKÜL	Napaka! Zaznamek ni definiran.
3.1. <i>Azon területek környezeti jellemzői, amelyekre a program célkitűzései valószínűleg hatással vannak</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
3.1.1. <i>Tájstruktúra</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
3.1.2. <i>Talajjellemzők</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
3.1.3. <i>Vízgyűjtő területek és vízkészleteik, vízvédelem, vízhasználat ...</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
3.1.4. <i>Természeti értékek, védett területek, biodiverzitás</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
3.1.5. <i>Kulturális örökség</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
3.1.6. <i>Éghajlati jellemzők, a klímaváltozás hatásai</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
3.1.7. <i>Természeti erőforrások, energetikai potenciál</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
3.1.8. <i>Hulladékgazdálkodás</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.
3.2. <i>Lényeges környezeti konfliktusok és problémák</i>	Napaka! Zaznamek ni definiran.

- 3.3. *A környezet állapotának várható alakulása a Program megvalósításának elmaradása esetén*
.....**Napaka! Zaznamek ni definiran.**
- 4. A PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁNAK VALÓSZÍNŰSÍTHETŐ KÖRNYEZETI HATÁSAI** Napaka! Zaznamek ni definiran.
- 4.1. *A környezeti rendszerekre gyakorolt lehetséges hatások***Napaka! Zaznamek ni definiran.**
- 4.1.1. Talaj **Napaka! Zaznamek ni definiran.**
- 4.1.1. Levegő **Napaka! Zaznamek ni definiran.**
- 4.1.2. Zaj- és rezgés..... **Napaka! Zaznamek ni definiran.**
- 4.1.3. Felszíni és felszín alatti vizek, beleértve a vízvédelmi, valamint az árvízveszélyes területeket is
Napaka! Zaznamek ni definiran.
- 4.1.4. Biodiverzitás, flóra és fauna, élőhelyek, Natura 2000 és védelem alatt álló területek **Napaka! Zaznamek ni definiran.**
- 4.1.1. Éghajlat **Napaka! Zaznamek ni definiran.**
- 4.1.2. Az épített és települési környezet, a táj, valamint a kulturális örökség **Napaka! Zaznamek ni definiran.**
- 4.1.3. Emberi egészség és életminőség **Napaka! Zaznamek ni definiran.**
- 4.1.4. Környezettudatosság **Napaka! Zaznamek ni definiran.**
- 4.2. *A környezeti hatások összefoglalása***Napaka! Zaznamek ni definiran.**
- 5. AJÁNLOTT INTÉZKEDÉSEK A KÖRNYEZET VÉDELME ÉRDEKÉBEN, IRÁNYMUTATÁS AZ ALACSONYABB HIERARCHIASZINTEK SZÁMÁRA** Napaka! Zaznamek ni definiran.
- 6. MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉSI TERV**..... Napaka! Zaznamek ni definiran.

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Az SKV és a program kidolgozási folyamatának kapcsolata **Napaka! Zaznamek ni definiran.**
2. ábra: SI-HU 2021-2027 Program által lefedett terület**Napaka! Zaznamek ni definiran.**
3. ábra: Az IP SI-HU 2021-2027 beavatkozási logikája.....**Napaka! Zaznamek ni definiran.**
4. ábra: A Program akciók és a környezeti szempontból releváns uniós szintű, nemzeti és regionális stratégiák célkitűzései közötti kapcsolat.....**Napaka! Zaznamek ni definiran.**
5. ábra: Az akciók környezeti szempontú szinergiái**Napaka! Zaznamek ni definiran.**
6. ábra: A programterület a nagyobb városokkal és domborzati adatokkal.**Napaka! Zaznamek ni definiran.**
7. ábra: A programterület talajviszonyai**Napaka! Zaznamek ni definiran.**
8. ábra: Felszíni víztestek a Progrímterületen**Napaka! Zaznamek ni definiran.**
9. ábra: A Programterület felszín alatti víztestjei**Napaka! Zaznamek ni definiran.**
10. ábra: Árvízveszélyes területek a programterületen**Napaka! Zaznamek ni definiran.**
11. ábra: Határon átnyúló UNESCO Bioszféra-rezervátum**Napaka! Zaznamek ni definiran.**
12. ábra: Az egy főre jutó hulladéktermelés mennyiségének változása**Napaka! Zaznamek ni definiran.**
13. ábra: A SIHU 2021-2027 IP akcióinak környezeti hatásai**Napaka! Zaznamek ni definiran.**
14. ábra: A Program környezeti hatásainak értékeléséhez javasolt indikátorok és értékelési kritériumok.....**Napaka! Zaznamek ni definiran.**

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

EC	Európai Bizottság
EU	Európai Unió
FAO	Egyesült Nemzetek Szervezetének Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete
HU	Magyarország
IP SI-HU 2021 - 2027	Interreg Program Szlovénia – Magyarország 2021-2027
ISO	Interreg egyedi célkitűzés
NUTS	Statisztikai célú területi egységek nomenklatúrája
SKV	Stratégiai Környezeti Vizsgálat
SI	Szlovén Köztársaság
SO	Egyedi célkitűzés
UNESCO	Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete
ÜHG	Üvegházhatású gázok

KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓ

A 2021-2027-es programozási időszakra vonatkozó Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program fő jellemzői

A 2021-2027-es programozási időszakra vonatkozó Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program (a továbbiakban: Program) 10 627 km² kiterjedésű területet fed, amelynek lakossága 963 ezer fő.

A programozási terület a szlovén oldalon az alábbi kettő – összesen 3 507 km² kiterjedésű, 440 ezer lakosú – NUTS3 régiót foglalja magában:

- Pomurje régió (Muravidék)
- Podravje régió

A programozási terület a magyar oldalon szintén kettő – összesen 7 120 km² kiterjedésű, 523 ezer lakosú – NUTS3 régiót foglalj magában:

- Vas megye
- Zala megye

SI-HU 2021-2027 Program által lefedett terület
(Forrás: "Territorial and Socio-Economic Analysis, Interreg Programme Slovenia-Hungary 2021-2027"; 2021.)

A Program fő céljai és beavatkozási területei (akciói) az alábbiak:

Prioritás	Egyedi célkitűzés	Akciók
1. Zöld határrégió	SO 2.7. A természet, a biológiai sokféleség és a zöld infrastruktúra védelmének és megőrzésének fokozása, beleértve a városi területeket is, valamint a szennyezés minden formájának csökkentése	<p>1.1. Határon átnyúló/közös elemző tanulmányok, stratégiák, cselekvési tervek és modellek kidolgozása a természeti értékek és biodiverzitás hatékonyabb megőrzése, illetve a természeti értékek javítása vagy fenntartása érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - A vízkészletek mennyiségi és minőségi szempontú elemzése, monitoring rendszer kialakítása - Kutatási projektek a biodiverzitás területén, különböző növény- és állatfajok katasztereinek elkészítése és bemutatása - Közös stratégiák a természetvédelemre és a biológiai sokféleségre vonatkozóan - Stratégiák és cselekvési tervek a közös védelmi intézkedések meghatározására - Stratégiák és cselekvési tervek fenntartható ökoszisztéma-alapú vízgazdálkodási megközelítések és természetes víz visszatartási intézkedések bevezetésére a határ menti térségben, különösen a határon átnyúló vízfolyások esetében - Hatékonyabb város- és tájtervezés a természetvédelem szempontjainak előtérbe helyezésével - Az éghajlatváltozás biológiai sokféleségre gyakorolt hatásainak modellezése a jövőre nézve, valamint a lehetséges megoldások tesztelésére szolgáló kísérleti ("pilot") projektek kidolgozása - Közös akciók kidolgozása a természeti eredetű katasztrófák kezelésére; ezekben az önkormányzatok koordinációs szerepének megerősítése - Cselekvési tervek a különböző típusú (víz, levegő, talaj stb.) szennyezések csökkentésére. <p>1.2. A biológiai sokféleség védelméhez, a közös vízgazdálkodás és katasztrófavédelem előmozdításához, valamint a szennyezés csökkentéséhez hozzájáruló közös kísérleti ("pilot") projektek végrehajtása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A biológiai sokféleséget, a határokon átnyúló ökológiai folytonosságot és a zöld infrastruktúrát javító közös fellépések - A természeti eredetű katasztrófák kezelését célzó közös protokollok, monitoring, beavatkozási rendszerek - A határokon átnyúló vízfolyások revitalizációja, vízminőségének javítása és fenntartható kezelése, beleértve a fenntartható ökoszisztéma-alapú vízgazdálkodási megközelítések tesztelését és alkalmazását, természetes víz visszatartási intézkedések a határ menti térségben - Tudatosságnövelést és megelőzést szolgáló tevékenységek a biodiverzitás, a természet- és környezetvédelem, a katasztrófák (pl. erdőtüzek), a különböző típusú szennyezések elleni küzdelem terén

Prioritás	Egyedi célkitűzés	Akciók
2. Fenntartható turizmuson alapuló befogadó határrégió	SO 4.6. A kultúra és a fenntartható turizmus szerepének erősítése a gazdaságfejlesztésben, a társadalmi befogadásban és a társadalmi innovációban	<p>2.1. Közös turisztikai minőségi szabványok és közös turisztikai desztinációmenedzsment modellek kialakítása turisztikai szervezetek együttműködése alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - A meglévő minőségi szabványok feltérképezése és összegyűjtése - Közös határon átnyúló minőségi idegenforgalmi szabványok és márkák kialakításának elősegítése - Mikroturisztikai desztinációk összekapcsolása határon átnyúló turisztikai desztináció menedzsment rendszerek kialakításához - A turisták vonzását és promóciót szolgáló kreatív eszközök alkalmazása, beleértve a digitális megoldások és IKT-eszközök innovatív használatát - A helyi turisztikai szektor humán kapacitásának fejlesztése (szemléletformáló akciók, képzések) <p>2.2 Minőségi turisztikai attrakciók és kapcsolódó turisztikai szolgáltatások fejlesztését célzó kísérleti ("pilot") akciók és közös megoldások megvalósítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - A határon átnyúló turisztikai attrakciók minőségi fejlesztése, különös tekintettel a kevésbé ismert területek látványosságaira - Közös, határon átnyúló turisztikai termékek és szolgáltatások létrehozása, amelyek a különböző, határon átnyúló jelentőségű turisztikai kínálat integrálására fókuszálnak - Turisztikai attrakciók határon átnyúló elérhetőségének javítása
3. Együttműködő határrégió	ISO 6.2 A közigazgatás hatékonyságának erősítése a jogi és adminisztratív együttműködés, valamint a polgárok, a civil társadalmi szereplők és intézmények közötti együttműködés előmozdításával, különösen a határ menti régiókban felmerülő jogi és egyéb akadályok feloldása érdekében	<p>3.1. A közigazgatás hatékonyságának erősítése a jogi és adminisztratív együttműködés, valamint a polgárok, a civil társadalmi szereplők és intézmények közötti együttműködés előmozdításával, különösen a határ menti régiókban felmerülő jogi és egyéb akadályok feloldása érdekében</p> <ul style="list-style-type: none"> - Közös stratégiák kidolgozása a határon túli együttműködés jogi és adminisztratív akadályainak csökkentésére - Közös és összehangolt területi tervezés a fejlesztési tevékenységek egyszerűsítése érdekében - Közös együttműködési tevékenységek az alacsony szén-dioxid-kibocsátású kezdeményezések terén (energiahatékonyság, megújuló energia, körkörös gazdaság) - A hivatalos tanterveket kiegészítő/támogató közös oktatási, szakképzési programok kidolgozása, különös tekintettel a nyelvoktatásra - A célcsoportok és további szereplők közös készségfejlesztése - A határon átnyúló szociális és egészségügyi ellátási együttműködés lehetőségeinek, területeinek feltárása, meghatározása - Szociális kérdésekkel foglalkozó közös stratégiák és cselekvési tervek kidolgozása, valamint a horizontális kérdések jobb integrálása (például a nemek közötti egyenlőség és a társadalmi befogadás terén, beleértve a fiatalokat, a nőket és a fogyatékkal élőket) - Közös médiaprogramok létrehozása és koordinálása a határ menti térségben a helyi lakosság jobb tájékoztatása érdekében

Prioritás	Egyedi célkitűzés	Akciók
	ISO 6.3 Kölcsönös bizalom kiépítése, különösen az emberek közötti tevékenységek ösztönzésével	3.2. Kölcsönös bizalom kiépítése, különösen az emberek közötti tevékenységek ösztönzésével - Civil szervezetek bizalomépítő tevékenysége a művészet és kultúra, a sport, a kisebbségek, a kultúrák közötti párbeszéd, a generációk közötti szolidaritás területén - Különféle rendezvények szervezése a célcsoportok és a nagyközönség bevonásával

Az IP SI-HU 2021-2027 beavatkozási logikája

Forrás: saját szerkesztés IP SI-HU 2021-2027 alapján

Fennálló környezeti konfliktusok és problémák, és azok alakulása a Program megvalósítása nélkül

A helyzetértékelés alapján a **következő fő környezeti konfliktusok és kihívások azonosíthatók a programtértségben:**

- A programterület kiterjedt zöldterületekkel, jelentős természeti értékekkel és magas szintű biodiverzitással rendelkezik. Ugyanakkor, az emberi tevékenységek és az éghajlatváltozás hatásai érintik az egész ökoszisztémát, ami mitigációs intézkedéseket igényel.
- A klímaváltozás következtében gyakrabban alakulnak ki extrém, komoly hidrológiai veszélyeket magukban hordozó időjárási viszonyok. A csapadékos napok mennyisége csökken, miközben azon napok száma emelkedik, amelyekeken egyszerre hullik le nagy mennyiségű csapadék. Mivel az intenzív csapadék nem képes beszívároggni a talajba, jelentősen megnőhet a felszíni lefolyás.
- A határ menti vízgazdálkodásnak sajátos kihívásokkal néz szembe: a kis csapadékmennyiség negatívan befolyásolja a talajvíz és a felszíni vizek mennyiségét, ami az intenzív mezőgazdasággal párosulva csökkentheti a biodiverzitást.
- A Víz Keretirányelv kritériumai szerinti értékelésben a fizikai-kémiai változók a Kebele-patak és Lendva esetében jó, a Kerka-patak és a Mura folyó esetében kiváló állapotot mutattak. Ugyanakkor megállapítható, hogy a biológiai elemek értékelése során valamennyi említett vízfolyás csak közepes állapotúnak mondható, így vízfolyásaink ökológiai állapota javítandó a vizsgált élőlénycsoportok (különösen a makroszkopikus gerinctelenek és a bevonatlakó algák) tekintetében.
- A termálvizek előfordulása az egész területre jellemző adottság. Az elmúlt években felismerték a termálvizek túlhasználatának problémakörét, ezért ma már a fenntarthatóbb felhasználási módok élveznek támogatást.
- Szlovénia és Magyarország hulladékgazdálkodását összehasonlítva jól látható, hogy a kezelési módok aránya hasonló: a hulladéklerakás még mindig a leggyakoribb hulladékkezelési mód, igaz, már mindkét országban csökkenő tendenciát mutatóan.

A program végrehajtásának elmaradása különböző jellegű hatásokat okozhat a környezeti elemek és rendszerek állapotában:

- A „Zöld határregió” prioritás alá tartozó, kifejezetten a környezeti kihívásokra reflektáló intézkedések megvalósulásának elmaradása a meglévő környezeti konfliktusok fennmaradását vagy esetleges eszkalálódását eredményezheti. Tekintettel arra, hogy a Program környezetközpontú intézkedései leginkább a természetes és természetközeli élőhelyek, illetve a biodiverzitás megőrzéséhez, valamint a felszíni és felszín alatti vizek védelméhez járulnak hozzá leginkább, a tervezett fejlesztések elmaradása elsősorban ezen környezeti rendszereket érintené negatívan. Tekintettel azonban arra, hogy a környezetvédelmi fejlesztések jelentős része tervezési feladatokat jelent, helytállóbb az a megállapítás, hogy az adott intézkedés hiányában a környezeti elemek és rendszerek megfelelő védelmének lehetőségei csökkennének.
- A fentiekkel ellentétben a program turizmusfejlesztésre korlátozódó, környezeti kockázattal is járó akcióinak elmaradása a tevékenységből fakadó esetleges környezeti terhelés nyilvánvaló elkerülését hozná magával. A kapcsolódó környezeti kockázatok alacsony szintje miatt (részletesen lásd a 4.1. fejezetet) azonban a tervezett turisztikai fejlesztések várhatóan nem okoznának jelentős környezeti állapot változást, azaz Program ezen elemei megvalósulásának elmaradása nem járna számottevő környezeti haszonnal.

A Program megvalósításának várható környezeti hatásai

Az elvégzett környezeti vizsgálat eredményei alapján megállapítható, hogy a Program aránylag kevés olyan akciót tartalmaz, amelynek megvalósítása környezeti hatással járna. Ennek hátterében mindenekelőtt a Program által lefedett beavatkozási területek, továbbá az infrastrukturális jellegű fejlesztések alacsony száma áll.

Ugyanakkor mindenképpen üdvözljük, hogy a kevés beavatkozási terület között a környezet-, természet- és tájvédelem egyértelműen felülreprezentált. A környezeti elemek, rendszerek igénybevételének, terhelésének mérséklését, továbbá az emberi életminőség – környezeti érdekekkel összhangban történő – javítását célzó beavatkozások túlnyomó többségét a „Zöld határmenti régió” prioritási tengely tartalmazza. A támogatásban részesülő tevékenységek egy része tervezési, előkészítési jellegű, azaz különböző – többségében vízgazdálkodási, élővilágvédelmi célú – akciótervek, stratégiák megalkotására, monitoring rendszerek kialakítására, kutatási programok megvalósítására irányul. Ezek környezet- és természetvédelmi jelentősége megkérdőjelezhetetlen, ugyanakkor szinte lehetetlen pontosan megítélni azt, hogy ezek milyen tényleges hatást gyakorolhatnak az egyes környezeti elemek mennyiségi, minőségi jellemzőinek alakulására. A tervezési jellegű feladatokhoz hasonlóan szintén fontos szerepet tölthetnek be a szemléletformálási programok. Ugyanakkor – abból kiindulva, hogy ezek környezeti eredményességét számos Programtól független külső körülmény is befolyásolja – az értékelésben csak mérsékelt környezeti hatást tulajdonítottunk az e típusba tartozó akcióknak.

A Programon belül egyetlen beavatkozási irány, a turizmusfejlesztés esetében merül fel annak a lehetősége, hogy a környezeti elemek, rendszerek fokozódó mértékű igénybevételét, terhelést eredményezheti. Közismert, hogy az idegenforgalom mindenekelőtt a közlekedési igények növelése, az idegenforgalmi létesítmények üzemeltetése, a természetes, természetközeli élőhelyek, állat- és növényfajok zavarása, bolygatása révén kedvezőtlen környezeti hatásokkal is járhat. Ugyanakkor a Program alatt megvalósítható fejlesztések volumene azt valószínűsíti, hogy a Program turizmusfejlesztésre irányuló akciói összességében nem eredményezik majd a környezeti elemek,

rendszerek állapotának nagymértékű igénybevételét, terhelését, mivel a Program alapvetően a minőségjavításra és a mikroturizmus fejlesztésére fókuszál. a Mindazonáltal ennek megelőzésére a Program végrehajtása során kiemelt figyelmet kell majd fordítani, amihez jelen környezeti jelentés több javaslatot is megfogalmaz.

Végül **említést érdemel, hogy a Program több akciója egyáltalán nem, vagy csak érintőlegesen áll kapcsolatban a környezeti értékek védelmével.** Mindenekelőtt az „Együttműködő határmenti térség” prioritási tengely alá tartozó tevékenységek sorolhatók ide. De még ezek esetében is azonosítható néhány olyan szempont, amelyek kapcsolatba hozhatók a környezeti elemek, rendszerek, azon belül elsősorban az épített környezet, valamint a kulturális örökségi elemek megóvásával.

A Program egyes környezeti elemekre, rendszerekre gyakorolt hatásait tekintve megállapítható, hogy a legnagyobb mértékű kedvező hatás **a felszíni és felszín alatti vizek, és az élővilág esetében valószínűsíthető.** Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás szemlélete elsősorban a vízgazdálkodásra irányuló fejlesztésekben (ld. vízvisszatartás jelentőségének kiemelése), valamint az élővilág megőrzésével kapcsolatos kutatási irányok kijelölésében érhető tetten. Legkisebb mértékben a levegőszennyezés, valamint a zaj- és rezgésterhelés megelőzésében, illetve mérséklésében várható előrelépés a Program megvalósításától. Ugyanakkor az ebbe a típusba tartozó terhelések nem is minősülnek meghatározónak a Program által lefedett térségben.

A következő táblázat összefoglalja az egyes akcióknak a Környezeti Értékelő Jelentés 4.1. fejezetben részletesen bemutatott környezeti hatásait.

Az alkalmazott kategóriák alapját a Szlovén Köztársaság *környezetvédelmi jelentés tartalmáról és az egyes tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatára vonatkozó részletes eljárásról* szóló rendelete (Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje, Szlovén Köztársaság Hivatalos Közlönye, 73/05. szám) határozza meg.

Akció	Talaj	Levegő	Zaj, rezgés	Víz	Természeti értékes	Éghajlat	Épített körny., táj	Emberi egészség	Környezet-tudatosság
1.1 Határon átnyúló/közös elemző tanulmányok, stratégiák, cselekvési tervek és modellek kidolgozása a természeti értékek a és biodiverzitás hatékonyabb megőrzése, illetve a természeti értékek javítása vagy fenntartása érdekében	A	A	A	A	A	A	A	A	A
1.2 A biológiai sokféleség védelméhez, a közös vízgazdálkodás és katasztrófa-védelem előmozdításához, valamint a szennyezés csökkentéséhez hozzájáruló	A	A	A	A	A	A	A	A	A

Akció	Talaj	Levegő	Zaj, rezgés	Víz	Természeti értékes	Éghajlat	Épített környezet, táj	Emberi egészség	Környezet-tudatosság
közös kísérleti ("pilot") projektek végrehajtása									
2.1. Közös turisztikai minőségi szabványok és közös turisztikai desztinációmenedzsment modellek kialakítása turisztikai szervezetek együttműködése alapján	A	A	A	A	A	A	A	A	A
2.2 Minőségi turisztikai attrakciók és kapcsolódó turisztikai szolgáltatások fejlesztését célzó kísérleti ("pilot") akciók és közös megoldások megvalósítása	B	A	B	B	B	A	X	X	A
3.1. A közigazgatás hatékonyságának erősítése a jogi és adminisztratív együttműködés, valamint a polgárok, a civil társadalmi szereplők és intézmények közötti együttműködés előmozdításával, különösen a határ menti régiókban felmerülő jogi és egyéb akadályok feloldása érdekében	A	A	A	A	A	A	A	A	A
3.2. Kölcsönös bizalom kiépítése, különösen az emberek közötti tevékenységek ösztönzésével	A	A	B	A	A	A	A	A	A

Jelmagyarázat

A	a környezetvédelmi célkitűzések tekintetében nem bír kedvezőtlen hatással, vagy kedvező hatást gyakorol rájuk
B	a környezetvédelmi célkitűzésekre gyakorolt kedvezőtlen hatás nem számottevő
C	a környezeti célkitűzésekre gyakorolt hatás a kárenyhítő intézkedések végrehajtása miatt elhanyagolható
D	a környezetvédelmi célkitűzésekre gyakorolt kedvezőtlen hatás számottevő
E	a környezetvédelmi célkitűzésekre rendkívül káros hatással bír
X	nem állapítható meg a környezetvédelmi célkitűzésekre gyakorolt hatás minősége

Az elvégzett stratégiai környezeti vizsgálat eredményei tehát azt mutatják, hogy a program akciói jellegükből adódóan várhatóan nem gyakorolnak jelentős negatív környezeti hatást, azaz:

- NEM vezetnek az üvegházhatású gázok (ÜHG) jelentős mértékű kibocsátásához (éghajlatváltozás mérséklése)
- NEM fokozzák a jelenlegi és a jövőbeli várható éghajlatnak az adott tevékenységre, emberekre, természetre, illetve eszközökre gyakorolt kedvezőtlen hatásait ("éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás");
- NEM károsítják a víztestek jó állapotát vagy jó ökológiai potenciálját, beleértve a felszíni és felszín alatti vizek, és a tengervizek jó környezeti állapotát is ("a vízkészletek- és tengeri erőforrások fenntartható használata és védelme")

- NEM eredményeznek jelentős hatékonyságbeli hiányosságokat az anyagfelhasználás vagy a természeti erőforrások közvetlen vagy közvetett felhasználása terén, NEM növelik jelentősen a hulladék keletkezését, égetését vagy ártalmatlanítását, valamint a keletkező hulladékok hosszú távú ártalmatlanítása NEM okoz jelentős és hosszú távú környezeti károkat (*“körforgásos gazdaság, beleértve hulladék keletkezésének megelőzését és újrahasznosítását”*);
- NEM vezetnek a szennyező anyagok levegőbe, vízbe vagy talajba történő kibocsátásának jelentős növekedéséhez (*“szennyezések megelőzése és ellenőrzése”*);
- NEM károsítják jelentősen az ökoszisztémák jó állapotát és ellenálló képességét, illetve az élőhelyek és fajok - beleértve az uniós érdekű fajokat is - természetvédelmi helyzetét (*“biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása”*).

Összességében megállapítható, hogy a Szlovénia-Magyarország 2021-2027 Interreg-program akciói a 2020/852/EU rendelet (Id. Taxonómia Rndelet) 17. cikke értelmében nem károsítják jelentősen a környezetvédelmi célkitűzéseket.

Javaslatok a környezeti elemek védelme érdekében, irányvonalak az alacsonyabb hierarchiaszintű tervek, programok kidolgozásához

Ahogy a fentiekben megállapítást nyert, a Program megvalósítása várhatóan nem vezet jelentős mértékű környezetállapot-romláshoz, éppen ellenkezőleg, elősegíti számos fennálló környezeti konfliktus feloldását, mérséklését. Mindazonáltal, a kedvező környezeti hatások elérésében meghatározó szerep jut a Program végrehajtási módjának. Az alábbiakban az erre vonatkozó javaslatokat összegezzük, a Program specifikus céljai szerinti csoportosításban (a javaslatok indoklását a Környezeti Értékelő Jelentés 4.1. fejezet tartalmazza).

Prioritás	Javaslat
1. Zöld határrégió	<ul style="list-style-type: none"> • A Program keretében készülő természeti értékek, védett fajok és élőhelyek védelmét célzó stratégiák, tervek kialakítása során a vadon élő állatvilág zaj- és rezgésterhelésének megelőzésére, illetve mérséklésére is érdemes kitérni. • Javasoljuk, hogy a zöld és a kék infrastruktúra fejlesztését célzó beavatkozások egymással legyenek összehangolva, a kedvező hatások maximalizálása érdekében. • Javasoljuk megfontolni, hogy kifejezetten új területek védetté nyilvánításának előkészítését is támogassa a Program. • A Program keretében készülő stratégiák, tervek kialakítása során minden esetben a következő évtizedekre prognosztizált éghajlati adottságot kell alapul venni, és kiemelt figyelmet kell fordítani bennük az azokhoz való alkalmazkodás lehetőségeire. • Javasoljuk a környezeti szemléletformálás lehetséges tematikái között megemlíteni a tiszta lakossági tüzelés, és az avarégetés elkerülése módjainak megismertetését is. • Javasoljuk az szemléletformálási tevékenységek célterületeinek kiegészítését az éghajlatvédelemmel és éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással (vagy összefüggően éghajlatváltozással kapcsolatos ismeretekkel).

Prioritás	Javaslat
2. Fenntartható turizmuson alapuló befogadó határrégió	<ul style="list-style-type: none"> • A turisztikai szolgáltatások és attrakciók fejlesztése során kerülni kell a jelentős területfoglalással járó beruházásokat. • Javasoljuk, hogy a turisztikai termékek, szolgáltatások tervezése során a zajvédelem is kapjon szerepet (pl. rendezvények időzítésének, helyszínének zajvédelmi szempontokat is figyelembe vevő kijelölése), mégpedig oly módon, hogy a lakosság mellett a vadon élő állatvilág szempontjai is érvényesüljenek. • Javasoljuk, hogy a Program hangsúlyozza a turizmus környezeti értelemben vett fenntartható módon történő fejlesztésének alapvető kívánalmát. • Javasoljuk, hogy a Program tegyen említést, akár támogatható tevékenységek formájában, akár a végrehajtásra vonatkozó elvárásként, a turizmus környezeti hatásainak mérséklésére irányuló kiegészítő intézkedések megvalósításának fontosságáról (pl. csapadékvíz- és szürkevízhasznosítás lehetőségeinek megteremtése; a megnövekedett látogatószámhoz igazodó kiegészítő infrastruktúra, pl. WC, hulladékelhelyezési lehetőség, fejlesztése) • A turisztikai létesítmények területén javasoljuk a felszíni vizekkel határos parti sávok több méteres széles, őshonos fajokkal történő növényborítottságának fenntartását, illetve kialakítását. • A turisztikai fejlesztéseknek minden esetben figyelembe kell venni az ökológiai hálózatok (magterületek, ökológiai folyosók, puffertületek) védelmét, illetve a védett területek terhelését el kell kerülni mind a létesítmények megfelelő helyszíneinek kijelölése, mind a programkínálat összeállítása során. • Javasoljuk, hogy a Program végrehajtása során a turisztikai termékek, szolgáltatások, attrakciók fejlesztéséhez kapcsolódóan fogalmazódjon meg kötelező elvárásként a kedvezményezettek felé az alacsony kibocsátással járó közlekedési módok adott projekthez illő ösztönzése (pl. kisvolumenű kerékpáros infrastruktúra fejlesztése, kerékpáros programcsomagok kialakítása, közösségi közlekedés használatának ösztönzése stb.). Ennek megvalósíthatóságát nagyban megkönnyíti, hogy a Program által lefedett térség turizmusában a kerékpározás és általában véve az aktív- és ökoturizmus nagy hagyománnyal bír. • Felhívjuk a figyelmet annak szükségességére, hogy a turisztikai attrakciók fejlesztése, felújítása során a táji, településképi adottságokhoz való illeszkedés minden esetben alapvető követelmény kell legyen. • Javasoljuk, hogy a Program végrehajtása keretében a fejlesztendő turisztikai szolgáltatások, termékek célcsoportjai között a helyi, térségbeli lakosság is megjelenítésre kerüljön. A tervezés során teljes mértékben figyelembe kell venni a kulturális örökség szempontjait.
3. Együttműködő határrégió	-

Monitoring és Értékelési Terv

A program környezeti és fenntarthatósági hatásainak elemzését és értékelését elsősorban a meglévő adatbázisokban és az időszakos monitoringjelentésekben már rögzített adatok alapján javasolt elvégezni. Ugyanakkor lényegesnek tartjuk, hogy ez egyes fejlesztések, különös tekintettel az infrastrukturális fejlesztések főbb jellemzőiről rendelkezésre álljon egy nyilvántartás, amely lehetőséget teremt arra, hogy a nemzeti adatbázisokban elérhető környezeti adatok könnyebben hozzáférhetőek legyenek a Program egyes fejlesztéseihez. Ezek a jellemzők az infrastrukturális fejlesztések esetében az alábbiak:

- fejlesztéssel érintett terület pontos helyszíne és kiterjedése, ha vagy m²;
- fejlesztéssel érintett terület területhasználati besorolása;
- esetlegesen érintett védett természeti területek, Natura 2000 területek azonosítása;

Javasoljuk, hogy a Program valamennyi átfogó értékelése (lehetőség szerint a programciklus félidejében, valamint annak végén) foglaljon magában a környezeti, fenntarthatósági szempontok érvényesülésére, a Program által kiváltott környezeti, fenntarthatóságra gyakorolt hatások azonosítására irányuló részletes vizsgálatot. Mindazonáltal nem tartjuk indokoltnak, hogy e vizsgálat valamennyi környezeti elemre, illetve rendszerre kiterjedjen, hiszen az elvégzett környezeti értékelés megállapította, hogy – elsősorban a Program szűk beavatkozási fókuszja miatt – csak néhány környezeti rendszer esetében várhatók hatások. Az elemzéseknek ezekre kell koncentrálniuk. Véleményünk szerint **a megvalósult fejlesztések környezeti elemekre gyakorolt hatásait, a Program környezeti teljesítményét az alábbi mutatók, illetve értékelési szempontok mentén célszerű elemezni Program átfogó értékeléseinek keretében:**

Környezeti elem	Mutató/ értékelési szempont	Célállapot	Adat-, információforrás	Érintett prioritás
Természeti erőforrások	Élőhelytípusok állapota a Program keretében megvalósított tevékenységek által érintett védelem alatt álló, és/vagy Natura2000 területeken	Kedvező állapot	A madárvédelmi irányelv és az élőhelyvédelmi irányelv végrehajtásának nyomán követése keretében, a felsorolt fajok és élőhelytípusok állapotára vonatkozóan elvégzett értékelések • Országos Erdőállomány Adattár	<ul style="list-style-type: none"> • “Zöld határrégió” • “Fenntartható turizmuson alapuló befogadó határrégió” (csak védelem alatt álló, vagy Natura2000 területen megvalósuló fejlesztések esetében)
Felszíni vizek	A Program keretében megvalósított tevékenységek által érintett területen található felszíni víztestek közül a “jó” integrált állapotban lévők aránya	valamennyi víztest jó állapotban van	Nemzeti szint Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervek Projekt keretében kialakított vízminőségi monitoring-rendszer	<ul style="list-style-type: none"> • “Zöld határrégió” • “Fenntartható turizmuson alapuló befogadó határrégió”

Környezeti elem	Mutató/ értékelési szempont	Célállapot	Adat-, információforrás	Érintett prioritás
	<i>(alátámasztó magyarázattal ellátva az érintett felszíni víztestek kémiai és ökológiai állapotáról)</i>			
Éghajlat-változás	Közúti közlekedés volumene a turisztikai célú fejlesztésekkel érintett településeken húzódó országos közutakon	emelkedés nincsen, lehetőség szerint csökkenés	Országos forgalom-számlálási adatok	<ul style="list-style-type: none"> • “ Fenntartható turizmuson alapuló befogadó határrégió”

A Program környezeti hatásainak értékeléséhez javasolt indikátorok és értékelési kritériumok

A fenti mutatók, elemzési fókuszterületek várható alakulásával kapcsolatban két szempont érdemel említést. Egyrészt a Programban rendelkezésre álló támogatási források korlátozott volta miatt inkább lokális, kis mértékű környezeti hatások bekövetkezése valószínűsíthető. Másodsor, ezek kimutatását erősen nehezíti, hogy a fenti mutatók állapotát a Programtól független körülmények is befolyásolják, mégpedig számos esetben a Program által kiváltottnál nagyobb mértékben. **Az értékeléseknek ezért mindig a projektvégrehajtási jelentések és a programtól függetlenül rendelkezésre álló adatok kombinált elemzésére kell kiterjedniük.**